

N:o 59.

Af herr **A. Ericson** i Ransta, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t*
angående revision af allmänna hypoteksbankens förvalt-
ning m. m.

Mer och mer allmän samt allt fastare och djupare grundad har missbelåtenheten med de herskande jordbrukskreditförhållandena under de senaste åren blifvit hos den svenska landtmannabefolkningen. För några år sedan vidtogos också, som bekant, vissa förändringar i hypotekslagstiftningen, afsedda att här vid lag efter hand afhjelpa eller lindra de värsta svårigheterna. Men då den svenska hypoteksinstitutionen ej heller på den derigenom i viss mån lagda nya grundvalen visat sig i stånd att nämnvärdt reducera de olidliga räntebördorna, utan tillståndet, i det hela sedt, måste betraktas såsom hardt nära sämre än förut, så är det icke underligt, att frågan om hypoteksväsendets grundliga reformerande allt mera börjat te sig såsom en verklig lifsfråga för de svenska jordbrukarne, hvilken begynt taga sig allt kraftigare uttryck i folkopinionen, såsom genom folkmötesresolutioner, skrifvelser och petitioner till Kongl. Maj:t, o. s. v.

Vid förra riksdagen väcktes, som bekant, i ämnet motioner i bägge kamrarne, af hvilka emellertid ingen då föranledde någon åtgärd från Riksdagens sida, hvaröfver man emellertid ej får allt för mycket förundra sig, enär frågan då ännu icke förelåg i det utredda eller bestämdt formulerade skick, som torde vara af nöden, innan Riksdagen fattar några mer eller mindre positiva reformbeslut.

Så mycket torde emellertid i frågans nuvarande läge böra fasthållas såsom en ytterligt billig begäran från landtmännens sida, att nemligen en *Bih. till Riksd. Prot. 1896. 1 Saml. 2 Afd. 2 Band. 12 Häft. (N:is 59—63.)* 1

fullt opartisk, sakförståndig och grundlig *utredning* och *undersökning* i ämnet kommer till stånd.

Det är likväl ett oomtvistligt *faktum*, att den ojemförligt största delen af vår sjelfegande jordbruksbefolkning (hvilken åter igen i sin ordning utgör den ojemförligt viktigaste och mest betydande beståndsdelen af svenska folket) är för en skuldsumma, som ännu uppgår till några hundra millioner kronor och till en stor del för en nästan oöferskådlig framtid fastläst vid en icke blott med hänsyn till produktions- och afsättningsförhållandena, utan äfven med hänsyn till den allmänna lånemarknadens nuvarande vilkor erkänt allt för hög ränta.

Det är vidare ett faktum, att en allt mera utbredd opinion vill söka den ojemförligt viktigaste orsaken till detta förhållande i svåra felaktigheter och brister i den nuvarande hypoteksinstitutionens ordning och förvaltning, en opinion, som onekligen erhöll ett betydligt stöd uti bankinspektörens berättelse den 31 december 1894 till hans excellens statsministern och dåvarande chefen för kongl. finansdepartementet rörande allmänna hypoteksbankens förvaltning och räkenskaper, hvilken sistnämnda väl hann att vid förra riksdagen i riksdagstrycket publiceras, men icke att då blifva föremål för någon närmare uppmärksamhet eller utläggning.

Och slutligen är det äfvenledes ett känt faktum, att åtskilliga mer eller mindre utarbetade förslag från olika håll framkommit, i hvilka urgeras möjligheten att utan kostnader för det allmänna omordna de nuvarande jordbrukskreditförhållandena till bättre vilkor eller på en sundare grundval.

Att under sådana förhållanden säga nej till en så anspråklös begäran som den om en undersökning beträffande dessa saker, skulle knappast vara förenligt med den hänsyn, statsmagterna äro pligtiga taga till folkets lagliga önskningsar eller med deras allmänna omvårdnad om rikets sanna bästa.

Hvar i *allmänhet* taget felet ligger med afseende på den svenska jordbrukskreditens nuvarande dåliga vilkor kan knappt vara tvifvelaktigt. På grund af de utomordentligt goda säkerheter, öfver hvilka den förfogar i förening med dess statsgaranti och dess monopoliserade ställning, har den svenska hypoteksbanken från en soliditetsbasis, hvilken alltid måste anses fullt jemförlig med, men af många anses för i det hela bättre än statens egen, redan från början haft alla resurser att genom en omtänksam och klok styrelse och förvaltning vid hvarje särskildt tillfälle begagna sig af världspenningmarknadens allra fördelaktigaste konjunkturer. Den borde sålunda odisputabelt egt de allra bästa förutsättningar att åt de svenska jordbrukarne bereda mycket bättre lånevilkor än den allmänna opriviligie-

rade lånemarknaden. Då den nu i stället efter hand styrt till det så, att dess delegare-låntagare genom sina hypotekslån äro *fastlästa* vid betydligt *sämre* villkor, än som betingas af den allmänna låneräntan, så ligger det i sakens natur, att hufvudorsaken härtill ej kan vara någon annan än brister och felaktigheter af ett eller annat slag i hypoteksbankens finansoperationer och ekonomiska förvaltning.

Till och med den stora allmänheten torde icke kunnat undgå att lägga märke till den, för att begagna ett särdeles lindrigt ord, genomgående otur, hvilken följt hypoteksbanken vid de flesta af dess låneoperationer och konverteringar: höga räntor på ända till 5 % och ändock: dels uppsägbara lån äfven från låntagarens sida, dels mycket höga kapitalrabatter. Såsom ett »lysande» exempel här vid lag kan anföras 1879 års franska 4 % lån, å hvilket banken fick vidkännas den med dylik ränta säkerligen enastående kapitalrabatten af 17 procent. Och denna otur synes hafva följt banken intill dess senaste åtgöranden. Hypoteksbanken sjelf synes visserligen hysa höga tankar om sina senaste stora konverteringsåtgärder, genom hvilka i förväg, samt mot förlängning af bankens uppsägningsrätt till 10 år, största delen af de till åren 1895 och 1897 konverterbara 1880 och 1883 års svenska samt 1879 års tyska 4 1/2 procentlån 1894 omstämplades till 4 procents ränta, enär styrelsen med hänvisande till densamma rent af förespeglat en ej obetydlig förbättring i lånevilkoren tills om ett par år härefter. Om emellertid delegarne der vid lag känna mindre sangviniska förhoppningar, så är detta icke underligt. Man torde erinra sig, hurusom det redan för 10 år sedan tillkännagafs, att man konverterat stora belopp på fördelaktiga villkor, utan att delegarne sedermera erhöillo de förespeglade lindringarna. Då konverterades 5 % obligationer till 4 1/2 %, sålunda med en räntevinst af 1/2 %, hvilken emellertid uppslukades af de stora omkostnaderna. Nu har man konverterat 4 1/2 % obligationer med samma räntevinst, och det torde af vissa tecken att döma äfven nu vara allt för sannolikt, att omkostnaderna tagit lejonparten och att delegarne endast få fröjda sig åt smällen. Såsom en jmförelse kan förtjenas anmärka, att riksgäldskontoret ungefär samtidigt konverterade ett sitt obligationslån till 3 1/2 % ränta och ändock betingade sig en mellangift af 1/2 procent. Hade hypoteksbanken gjort en lika förständig konvertering, så skulle en räntenedsättning snart nog till 4 % sannolikt ej legat utom möjligheternas område.

De anmärkningar och klagomål, hvilka länge försports emot hypoteksbankens yttre och inre förvaltning, hafva dessutom nu genom bankinspektörens förutnämnda berättelse, och således från ett håll, hvares kompetens och fullständiga opartiskhet torde vara alldeles ojäfaktiga, i sak vunnit en

bekräftelse, hvilken ensamt den torde göra en undersökning rörande våra hypoteksförhållanden af den art, jag här nedan skall hafva äran föreslå, till högst nödig och nyttig. Trots den genomgående vänliga hållning, som bankinspektören i sin berättelse intager gent emot hypoteksbanken och ehuru han synbarligen gjort sig den största möda att förklara och dymedelst i någon mån ursäkta dess olika åtgärder och anordningar, kan han likväl icke undgå att konstatera ganska svåra missförhållanden, af hvilka jag skall tillåta mig att här relatera några, i öfrigt hänvisande till bankinspektörens nämnda, i sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 3 vid förra riksdagen publicerade berättelse.

Så befans det, att den i bankens räkenskaper upptagna s. k. garantifonden för kapitalrabatternas amortering å kr. 3,123,140 endast är en »genom en bokföringsåtgärd framkonstruerad tillgång», sannolikt hufvudsakligen tillkommen på grund af »styrelsens önskan att slippa i böckerna figurera med den öfver höfvan stora kapitalrabatt», som banken fick vidkännas vid upptagande af det »olyckliga 1879 års franska 4 % lånet». Angående detta lån upplyser för öfrigt bankinspektören, att kapitalrabatten derå var så stor, »att den icke kunde blifva betald ens om banken under lånets hela 60-åriga återbetalningstid kunde påräkna 5 procents ränta på de penningar, som verkligen uppburos». Och nu vore skälet till den nämnda fiktiva fondens tillkomst »att 5 procents medelränta icke kan påräknas å utlånta medel», ehuru å andra sidan fonden sjelf vore baserad på beräkningen af en sådan ränta. Det oegentliga samt rättelse tarfvande i dylika operationer behöfver endast påpekas.

Och hvad sjelfva posten »kapitalrabatter» i bankens böcker vidkommer, så förklarar bankinspektören, att densamma icke, såsom det uppgifves, fullt motsvarar »beräknadt kapitalvärde af ränteskilnaden mellan upp- och utlåningar». Posten i fråga »betecknar hvarken de effektiva kapitalrabatterna eller kapitalvärdet af ränteskilnaden, utan någonting, som ligger emellan dessa värden och som synes utfördt till ett temligen godtyckligt belopp».

Beträffande åter frågan, huruvida banken verkligen eger tillgångar att infria kapitalrabattsskulden, hvars verkliga storlek kan beräknas till något öfver 20¹/₂ mill. kr., så framgår af bankinspektörens berättelse, att man alltid här vid lag måste räkna med i viss mån osäkra faktorer. Om han nemligen också ej anser någon fara för bankens förmåga der vid lag föreligga, så vida reserv- och garantifond tages med i beräkningen, så anser han det deremot på angifna grunder vara tvifvel underkastadt, om med bankens nuvarande ställning kapitalrabatterna allt framgent kunna afskrifvas i den ordning, de uppgjorda afskrifningsplanerna innehålla. En

viss fara för bankens soliditet anser bankinspektören likväl ligga deri, att pantsatta gårdar exekutivt kunna försäljas, hvarvid tvångsinbetalning sker af det återstående lånet utan derå häftande kapitalrabatt. Om försäljningarna inskränktes till dem, som orsakas af verkligt obestånd, kunde dessa förluster knappt hota vederbörande hypoteksföreningars solvens. Men derest låntagarna, såsom på senare tid händt, sjelfva söka passivt pressa fram den önskade katastrofen genom uraktlätta annuitetsinbetalningar, kan naturligen detta genom att massvis praktiseras komma att verka betänkligt på hypoteksföreningarnas vederhäftighet.

Emot de af hypoteksbanken införda nya låneformerna uttalar bankinspektören ett rätt skarpt klander. Med anledning af de 1890 genomförda förändringarna i hypoteksbankförordningen och på grundvalen af delegarnes den 15 augusti samma år fattade beslut i ämnet ha nemligen, som bekant, ett par nya låneformer införts:

Dels har man sålunda tillåtit innehafvarne af de gamla 5 % lånen att omsätta desamma till $4\frac{3}{4}$ % ränta och $\frac{1}{4}$ % amortering. Då emellertid i stället amorteringsperioden ytterligare förlängdes till ej mindre än 60 år, så torde fördelarna här af få anses minst sagdt tvifvelaktiga, enär låntagarna derigenom för en nästan oöfverskådlig tid bindas vid den sålunda i alla händelser efter nuvarande förhållanden allt för höga räntan. Emellertid ha en mängd låntagare skyndat att begagna sig af ofvannämnda utväg, så att vid tiden för 1894 års bokslut de enligt denna lånetyp utlemnade lånen kunde beräknas till ett sammanlagdt belopp af bortåt $47\frac{1}{2}$ mill. kr.

Hela denna således mycket omfattande åtgärd förklarar emellertid bankinspektören strida emot hypoteksförordningens anda, emedan omsättningen i fråga förlänger tiden för kapitalrabatternas afskrifning, hvilket, äfven om § 8 i hypoteksbankförordningen här icke är tillämplig, strider emot det allmänna syftet i denna §. Och äfven emot förordningens *bokstaf* strider det enligt bankinspektörens mening »att medgifva sådan omsättning äfven för den afamorterade delen af lånet, om denna ej uppgår till 500 kr., ty här utlemnas ju nya penningar utan gäldande af kapitalrabatt».

Men härtill kommer enligt min mening derjemte, att dessa lån med hänsyn till sättet för gårdens pantförskrifning äro inrättade på ett för den allmänna säkerheten i högsta grad farligt sätt på grund af det tillägget i de vid dylika omsättningar utfärdade nya reverserna, att, i händelse fastigheten exekutivt skulle försäljas eller af *annan orsak* skulden komma att inbetalas i en mot grunderna för hypoteksföreningarnas verksamhet stridande ordning, hypoteksinrättningen skall vara berättigad att jemte sin öfriga fordran ur panten erhålla godtgörelse för sin ränteförlust i följd af

den förtidiga inbetalningen med en procent af återstående kapitalskulden för hvarje återstående år af den bestämda amorteringstiden. Ett exempel skall förtydliga, till hvilka följder sådant allt för lätt och ofta kan leda. Antag t. ex., att jag vid försäljning af en egendom tar i liqvid en in-teckning å 10,000 kr. näst efter ett hypotekslån lemnadt efter ser. c. å t. ex. 50,000 kr. sålunda löpande under 60 år med $4\frac{3}{4}$ % ränta och $\frac{1}{4}$ % amortering. Efter 10 år gör egaren konkurs och egendomen säljes exekutivt, hvarvid hypoteksföreningen bevakar dels sin återstående fordran 48,000 kr. (i rundt tal), dels derjemte en procent af hypoteksskulden för hvarje återstående år eller 24,000 kronor, hvarefter, sedan dessa sammanlagdt 12 tusen kronor utgått, den förstnämnda in-teckningen i de allra flesta fall torde vara skäligen värdelös. Det behöfver knappt erinras derom, att ett dylikt system, jemte det att det ter sig som ett prejeri gent emot hypotekslånetagaren, för den allmänna jordbrukskrediten indirekt skall kunna få högst betänkliga följder, liksom det näppeligen öfverensstämmer med den säkerhet gent emot ekonomiska öfverrumplingar och den tryggande kreditlagstiftning, det torde få betraktas såsom statens skyldighet att bereda alla sina medlemmar och således äfven innehafvarne af det utlåningsbara kapitalet.

En annan ny lånetyp, hvilken inrättats efter 1890, är, som bekant, de nya 4-procentslånen med 4 procents kapitalrabatt, hvilket motsvarar en effektiv $4\frac{1}{4}$ % under lånens löpetid, 47 år. Hvad beträffar utlemnandet af dessa lån, så ifrågasätter bankinspektören »om detta är förenligt med författningens föreskrift derom, att den kapitalrabatt och öfriga omkostnader, hypoteksbanken vid sin upplåning fått vidkännas, skola vid låns utlemnande af hypoteksföreningarna gäldas», enär kapitalrabatten i medeltal uppgår till icke 4, utan 6 procent af obligationsskulden. Och bankinspektören betonar, att de lån, nemligen 5-%-lånen, och de, hvare en del af dem blifvit omsatta, nemligen $4\frac{3}{4}$ -%-lånen, hvilka enligt nuvarande anordningar ensamma skola uppbära kapitalrabattsskulden, »icke förmå uppbära» densamma. I alla händelser har inrättandet af dessa lån förvärrat de gamla låntagarnes ställning genom att vältra hela bördan af de stora balanserade kapitalrabatterna på dem. Och de få icke ens den tillfredsställelsen att till ersättning sjelfva kunna begagna sig af denna sistnämnda jemförelsevis fördelaktiga lånetyp. Ty hypoteksbanken har bestämt, att säkerheten för dessa 4-%-lån skall ligga inom en tredjedel af fastighetsvärdet, inom hvilket omsider en äldre hypoteksdelegares disponibla in-teckningssäkerhet naturligen sällan faller.

Såsom förhållandena nu stå, äro fortfarande ett 70,000-tal af kärnan bland landets befolkning — och förnämligast just af de *mindre* jord-

egarne, ty medeltalet af hypotekslånens storlek går ej upp till 5,000 kr. — fortfarande enligt det sista offentliggjorda bokslutet till olidliga och i längden minerande räntor fastlästa vid hypoteksbördan, till ett belopp af omkring 215 mill. kr. mot 5 % ränta, till ett belopp af omkring 47 mill. kr. emot $4\frac{3}{4}$ % ränta, samt till omkring 20 mill. kr. emot 4 % ränta och 4 % kapitalrabatt, hvartill kommer det belopp af öfver 20 mill. kr. balanserade kapitalrabatter, för hvilka uteslutande de begge förra kategorierna häfta. Det är tydligt, att detta tillstånd för landtbrukarne skall till sist blifva rent outhärdligt. Städer, kommuner och enskilde industriidkare kunna under världsmarknadens nuvarande förhållanden få sina lånebehof tillfredsställda för till och med ända ned till 3 à $3\frac{1}{2}$ procent, under det jordbrukaren för den förnämsta säkerhet som finnes samt med stöd af en kreditinrättning med lika solida grundvalar för sina operationer som staten sjelf skall nödgas betala — 1 à 2 % mera.

Man har gent emot det klander, hvilket från många håll framkastats mot hypoteksbanken samt emot det missnöje, hvilket framträder öfver allt i landet med det olyckliga tillståndet i jordbrukshypoteksväsendet anført, att delegarne här vid lag få skylla sig sjelfva, då det ju i sista hand är de, hvilka ega att genom sina ombud besluta rörande hypoteksbanken. Och skulden för de olyckliga konverteringarna skulle äfven den icke falla så mycket på hypoteksbankens styrelse som fast mera på delegarne, hvilka dervid icke bevakat sina fördelar.

Hvar och en, som något känner till hypoteksbankens och hypoteksföreningarnas sammansättning och skötsel, torde emellertid lätt inse, huru ytterligt svårt, för att icke säga omöjligt, det är för delegarne att der vid lag bevaka sina fördelar. Hypoteksföreningarna sammanträda nemligen endast en gång om året, och en mängd delegare få aldrig reda på när dessa sammanträden hållas, enär kungörelserna derom äro mycket inskränkta. Men äfven om en del af hypoteksbankens delegare sammanträffa i föreningarna, torde endast ett fåtal af dem vara mäktiga att på sammanträdena bevaka sina rättigheter, emedan de gemenligen icke äro inne i eller några kännare af de ofta invecklade finansiella transaktioner, med hvilka föreningarna hafva att syssla. Och det har, såsom hvar och en torde hafva någon erfarenhet af, dessutom med afseende på skötandet af hypoteksföreningarnas viktigaste angelägenheter, enkannerligen med hänsyn till utseendet af ombuden till hypoteksbankens årsstämma, utbildat sig ett ring- och kottoriväsen, som faktiskt visat sig ega förmåga att hittills undertrycka all opposition och leda det hela till favör för den traditionella rigtningen.

Tvärt om, är för visso ställningen sådan, att det allmänna bör hafva det

varmaste intresse och känna den dyrbaraste pligt att här bringa hjälp och skydd, särdeles om sådant kan ske utan några pekuniära uppoffringar för statskassan eller de öfriga skattbetalande. Staten måste naturligtvis känna sig fullt solidarisk med det nationella näringslivet i dess helhet och i dess olika grenar samt således äfven och framför allt med den förherrsande modernäringen. Hennes vara eller icke vara blir till sist af afgörande betydelse för statens eget bestånd. Om modernäringen utan eget förvällande kommit i nöd och betryck med afseende på en så ytterligt viktig och till sist afgörande faktor i hela dess lif som kredit- och ränteväsendet, så måste det vara ett direkt intresse för staten att träda emellan. Kan genom en sådan mellankomst en hotande ekonomisk krasch förebyggas, så har staten dervid i sista hand endast fyllt den naturliga pligten att skydda sig sjelf.

Denna statens förpligtelse gäller i förevarande fall så mycket mera, som staten ingalunda kan sägas stå utan ansvar med afseende på missförhållandena inom den svenska jordbrukskrediten. Det är dock staten, som genom sina förordningar gjort den nuvarande hypoteksinstitutionen sådan som den är. Och då staten tillsätter ordförande i hypoteksbankens styrelse och ännu en ledamot derstädes, kan den ej heller sägas vara utan indirekt del deruti att förvaltningen blifvit sådan den blifvit.

Dessutom äro statens dispositioner och förordningar under tidernas lopp i allmänt ekonomiska angelägenheter af sådan vikt för samtliga de ekonomiska företeelserna, att äfven från den synpunkten statens ansvar i en sak som hypoteksfrågan måste anses vara ganska betydligt.

Jag skall endast söka åskådliggöra denna sak genom påvisandet t. ex. af den inverkan, som rikets öfvergång från silfver- till guldmyntfoten utöfvat på jordbrukets ekonomiska vilkor. Hade denna förändring icke varit, skulle, såsom i en motion i denna kammare förra riksdagen påvisades, äfven utan tullskydd 100 kg. hvete då kostat 18 riksdaler, 100 kg. råg 14 à 15 riksdaler, 1 kg. smör 3 à 3: 50. Vi skulle då icke varit utsatta för den öfverväldigande konkurrens från länder med silfvermyntfot, hvilken t. ex. statsministerns anförande till statsrådsprotokollet den 5 januari förra året angaf såsom en af hufvudorsakerna till jordbrukets betryck. Med dylika pris å landtmannaprodukter skulle sannolikt ingen landtbrukare för närvarande behöfva klaga öfver tyngande räntor. Men då nu de flesta hypotekslånen förskrifva sig direkt eller indirekt från tiden före myntfotens förändring från silfver till guld, så måste den omständigheten, att en skuld, som i förra delen af 1870-talet kunde förräntas med t. ex. 100 tunnor råg, nu medtager 150 tunnor o. s. v., naturligen blifva af en lika ödesdiger som oförskyld inverkan på hypoteksdelegarnes vilkor. Dessutom

är det gifvet, att staten genom den garanti, han iklädt sig, ytterst ansvarar för hypoteksväsendet i det hela, och att just den fara för dettas inre och yttre soliditet, hvilken nu synes hota, skall på det närmaste beröra statens intressen.

Om det nu vore så, att den närvarande ställningen beträffande jordbrukskrediten under *alla förhållanden* tedde sig alldeles hopplös, och att ingen utsigt funnes att genom reformer bringa någon verklig hjälp, skulle man kunna i någon mån förstå den motvilja, som från många håll och ingalunda minst från hypoteksbanken sjelf förspörjes emot hvarje rörande vid dessa saker, ehuru det äfven i ty fall borde kännas ett i hög grad trängande kraf efter utredning af de invecklade förhållandena, så att man finge fullt och objektivt klart för sig, hurudan ställningen verkligen är.

Men nu är det icke så. Här äro likväl framlagda flera positiva förslag till ett bättre tillstånd, medförande hypoteksreformer, hvilkas ovederhäftighet *icke* blifvit uppvisad och hvilka sålunda, till dess genom en utredning till äfventyrs ådagalagts något annat, torde få betraktas såsom praktiska uppslag af vigt och betydelse för de betryckta låntagarne och för statens hypotekspolitik. Jag vill här vid lag endast påminna om de förslag, att inom den nuvarande hypoteksinstitutionens rämärken genom någon förlängning af amorteringstiderna få de för hela hypoteksväsendet så menliga balanserade kapitalrabatterna ur verlden samt derjemte få räntan sänkt till cirka 4 procent, hvilka vid olika tillfällen framstälts af framstående kännare af våra svenska hypoteksförhållanden, så inom som utom riksdagen, äfvensom om de förslag rörande den nuvarande hypoteksinstitutionens afveckling och statens mer eller mindre omedelbara öfvertagande af hypoteksverket, hvilka framstälts inom och utom riksdagen och genom hvilka, derest det hela ordnas på ett genomgående klokt och förtänksamt sätt, en sänkning af hypoteksräntan stälts i utsigt ända till 3 à 3¹/₂ proc. utan att staten i alla händelser skulle behöfva träda ekonomiskt emellan.

Det ligger ej inom denna motions plan att närmare ingå på dessa sistnämnda förhållanden, synnerligast som jag redan från början förklarar såsom min mening, att en noggrann undersökning dels beträffande den verkliga ställningen, dels om hvad som möjligen kan göras bör förutgå, innan några definitiva reformförslag inför Riksdagen framläggas. Så mycket torde emellertid vara påtagligt, att den notoriska tillvaron af flera hittills ovederlagda och från motsidan icke ordentligt pröfvade förslag till hypoteksfrågans lösning ej minskar, utan betydligt ökar nödvändigheten att utan dröjsmål underkasta hypoteksfrågan en allvarlig utredning, hvilken nödvändighet redan förut torde framgått ur flera olika här ofvan vidrörda synpunkter.

I anslutning till hvad jag här har haft äran andraga, får jag sålunda föreslå,

det Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t ville anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes tillsätta en komité dels för verkställande af en genomgripande revision beträffande allmänna hypoteksbankens förvaltning, dels för utredande af frågan, huruvida icke genom lämpliga åtgärder en för jordbrukskrediten tillfredsställande sänkning af jordbrukslåneräntan må kunna åstadkommas, äfvensom i förenämnda afseende och i öfrigt afgifva de förslag, hvartill den nämnda utredningen kan föranleda.

Stockholm den 24 januari 1896.

Adolf Ericson.

N:o 60.

Af herr **A. Ericson** i Ransta, *angående viss ändring i förordningen om kommunalstyrelse i stad den 21 mars 1862.*

Genom den nya bevillningsstadgan af den 3 juni 1892 har bevillningen å jordbruksfastighet fördubblats mot förut, och då kommunalutskylderna i stad utgå efter bevillningskrona, blef följd den, att kommunalutskylderna å fastighet på stadsområden äfven fördubblats. Att så skulle ske var väl ej meningen, men har dock, sedan den nya bevillningsstadgan trädt i kraft, tillämpats. Inom de flesta stadsområden finnas jordbruksfastigheter, som således utan något skäl fått sina utskylder till staden fördubblade. Särskildt torde jag få påpeka Sala stad, der å stadens mark finnes en betydande mängd större och mindre jordbruksfastigheter. Så